

Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi

Prof. Dr. Cengiz TOSUN

Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract: *As is known Turkish Language belongs to Altaic Language family, and it is defined as agglutinative typologically. Accordingly it is also known as an SOV language. Having been acknowledged such a fact, a linguist or a teacher can easily get benefit out of discovering mostly the similarities and distinctions among the members of that family.*

As C.C. Fries mentioned in 1957, there have been some blind-spots in learning a language. The more exist such blind-spots, the harder you learn a foreign language.

In Turkey, since 1993 TÖMER has tried to teach Turkish to foreigners in the name of the Turkish Government via Ankara University.

In this article I tried to pintpoint the highlights of teaching Turkish as a foreign language with respect to make programs, curriculum and syllabi.

On the other hand the significance of needs analysis has been emphasized and given an adapted needs analysis questionnaire for example.

Anahtar Sözcükler: *Kör Nokta, Ket Vurum, Program ilke ve süreçleri, Genel ve Özel Programlar, İçerik ve Yöntem, İşlevci Kalıplar, Ortama dayalı Dil Kullanımı, Yönergeye göre Yap Eğitimi, Gereksinim Araştırması.*

Türkçenin Dil Sınıflamalarındaki Yerini Bilmenin Önemi

Türkçe'nin de içinde bulunduğu "Altay Dil Grubu", Orta Asya'daki Altay Dağlarından daha da öteye uzanmaktadır. Kuzey Sibirya'da konuşulan Yakutça'yı bile kapsadığına göre ne denli geniş bir bölgede egemen olduğu ise hala araştırılmaktadır.

Hemen hemen bütün dil uzmanları Moğolca ve Mançu dilini de bu gruba kattıkları halde, Korece ve Japonca'nın durumları tam olarak açıklanamamıştır. Bazı dilciler Korece ve Japonca'yı Altay Grubundan sayarken bazıları yalnızca Korece'yi bu gruba sokmakta; ötekilerse bunları ayırarak ailesi olmayan diller grubuna koymaktadırlar.(Hayes, Ornstein, Gage: 1976)

Dillerin bilimsel çevrelerce benimsenen geleneksel iki tür sınıflamasının ilki biçim ve yapısaldır. Sözcük ve sözcük türlerinin yapım ve biçimsel görünümüne göre sınıflandırılmaları dilbilim, yabancı dil öğretmen ve öğrencilerine sözkonusu dili tanıma, yaklaşım, yöntem ve öteki ve kendi ana dilleriyle karşılaştırma: benzer ve benzemezlikleri saptayarak bilinçli öğrenim ve öğretimi gerçekleştirme açılarından yarar sağlar. Bu tür sınıflandırmada dünya dilleri üçe ayrılır:

1. Tek heceli (ayrışkan / yalınlayan) diller.
2. Eklemeli ve Kaynaşık (bitişken / bağlantılı, kaynaştırıcı) diller.
3. Çekimli (bükümlü / bükümlü / bükümleyen) diller.

Dilimiz Türkçe bunlardan Eklemeli (bitişken, bağlantılı, kaynaştırıcı) diller kümesinde yer alır. Çünkü *oldurganlık, ettirgenlik, edilgenlik* gibi çatı ekleriyle *zaman, olumsuzluk, yeterlik* ve *yetersizlik, soru, istek, koşul, çoğul, durum* gibi yapım ve çekim ekleri belirli sıralarla köke eklenir.

Sözcüğün değişmez ve çözümlenemez bir birim olduğu “*Vietnamca*” tek heceli dillerin belirgin örneğidir.

Sözcükleri biçimlere düzgünce ayırlamayan, biçim-birim simgesiyle dilbilgisi sınıfı arasındaki ilişkisi karmaşık olan eski Yunanca, Latince ve o aileden gelen öteki Avrupa dilleri de “bükümlü” diller olarak sınıflanırlar.

İkinci ve en son sistemde diller, bildirim (haber) kipli yalın cümlelerde ortaya çıkan özne (**Ö**), fiil (F) ve nesne (**N**) temel kurucuların sıralanışlarına göre sınıflanmaktadır: (Greenberg 1966). Bu sistem ilk olarak tüm dilleri üç ana sınıfa ayırmaktadır: **ÖFN**, **FÖN** ve **ÖNF** sıralı diller gibi. En önemli ayırımın **ÖFN** ile **FÖN** dilleri arasında olduğu görülür. Çünkü fiil ve nesne sıralanmasıyla öteki bazı söz dizimi özellikleri arasında yaygın bir ilişki olduğu iddia edilmektedir. Örneğin Japonca gibi bir dil temel olarak **NF** sırasını izliyorsa, bu dilde ilgeçlerin ve sıfat, tamlayan durumlu ilgi tümcecisi niteleyenlerinin bir addan önce geleceği kestirilebilir. “*Thai*” gibi örnek olarak verilen **FN** dillerinde ise, **iyelik**, **sıfat**, **tamlayan durumu** ve **öteki niteleyenler** addan sonra gelirler.

Bu son sınıflamada **Türkçe**, üçüncü olan **ÖNF** kümesinde yer alır. Dolayısıyla hem **Türkçe** hem de **Japonca NF** sırasını izlediklerine göre ortak sözdizimi özelliklerine sahiptirler. Bu demektir ki Japonca öğrenen bir Türk, ya da Türkçe öğrenen bir Japon bundan oldukça yararlanacaktır. Öğretmenlerin bunları önceden bilmeleri işlerini hayli kolaylaştıracak, olası sorunları yaşanmadan çözümlenebileceklerdir.

Dilsel benzerlik ve ayrılıklar bütün diller için geçerli olmayabilir; ancak diller düzey, sistem ve kümeler olarak ele alındıklarında bu özellikler açığa çıkacaktır.

Dildeki Kör Noktalar

Charles C. Fries, 1957’de Robert Lado’nun yazdığı “*Linguistics Across Cultures*” (**Çapraz Kültürlerin Dilbilimi**) kitabının önsözünde şöyle diyor: Ana dilini öğrenmeye çalışan bir çocuk bir yandan bu dilin iletişim sağlamaya yönelik önemli ve çarpıcı aykırılıklarına dikkat ederken öte yandan da bu biçimde gelişmeyen öteki tüm ayrıntıları göz ardı etmeyi öğrenir. O, kendi ana dilinin çarpıcı iletişim kodlarını oluşturmamayan belirgin yönlere tepki vermesini önleyen bir dizi “**kör nokta**” geliştirmiştir. İşte bu nedenle ikinci bir dili öğrenmek ilk dili öğrenmekten çok daha farklı bir çalışmayı gerektirir. Temel sorunlar yalnızca yeni dilin kendine özgü belli başlı güçlüklerinden değil, aslında ilk dildeki alışkanlıkların yarattığı özel bir “**ket vuruş**” dan kaynaklanmaktadır.

Kültürlerarası sağlam bir anlayış amaçlanıyorsa, dil-toplum-kültür alanlarında da var olduğu saptanmış olan yukarda sözünü ettiğimiz benzer “**kör noktaların**” üstesinden gelinmelidir. Bunun, tüm dil öğretiminin temel hedefi olarak görülmesi gerekir. Özünde Lado da, bu kitabının kendi yazdığı önsözünde “Öğrencinin ana dili ve kültürüyle, öğrenilecek olan dili ve kültürü sistemli bir biçimde karşılaştırarak öğrenmede sorun olabilecek ya da olmayacak kalıpları kestirip saptayabiliriz. Kanımızca, çağdaş eğitim ve deneysel araç-gereçlerin hazırlanması bu tür karşılaştırmaya dayandırılmalıdır” demektedir.

İşte C. **Fries**’in tanıyı koyup açıkladığı ve **R. Lado**’nun vurguladığı bu **önyargı** ya da **kör noktaların** aydınlatılması, ortadan kaldırılması için sistemli çalışma ve alıştırmaların yapılması gerekir. Öncelikle yabancı dil öğretim programlarında bunlar yer almalıdır. Böylelikle karşılaştırılan dil ve kültürlerin örtüşen ve çelişen noktalarına dikkat çekilerek öğrenci açısından çelişen ve ters düşen konularda ilerde olumsuz sonuçlara yol açabilecek boyutta sorunlar yaşanmaması için öğretmen özellikle bu konuları programa alarak işlemelidir.

Buraya kadar yabancı dil öğretmenin, amaç yabancı dili öğretirken dillerin genel özelliklerinden nasıl ve ne yönde yararlanabileceğini sergiledim. Bu bilgilerin ışığında yabancı dil öğretmenin programını yapmadan ve uygulamadan önce neleri araştırıp bulması, nelere dikkat etmesi, dil ve kültür ilişkilerinin ne denli önemli olduğunu göstermek ve hatırlatmak istedim.

Devletimizin bir “Türkçe Öğretim Politikası” var mı?

Türkçe’yi yabancı dil olarak öğretecek öğretmenin (bundan sonra yalnızca “**öğretmen**” diye belirteceğim) Türk olduğu varsayımıyla olaya yaklaşmam gerekiyor. Tersini durumda, Türkçe’yi ana dil olarak öğrenmemiş, Türk dilinin incelik ve özelliklerini, kültürünü bilmeyen bir öğretmenin başarılı olma şansı çok azdır.

Bir ulusun dilinin yabancı dil olarak öğretilmesi, herşeyden önce devletin sahip çıkıp yönlendireceği, politikalarını saptayacağı, öğretilen kurumları, uygulanacak programı, hangi nitelikte olan elemanların çalıştırılacağını, araç-gereç yönünden nelere gereksinim duyulacağını ve bunların nasıl sağlanacağını önceden bilmek ve tüm hazırlıkları yaparak işe girişmek çok ciddi, titiz ve süreklilik isteyen bir iştir.

Devlet böyle bir görevi ya da gereksinmeyi yerine getirmek için bazı resmi kurumlara yetki ve sorumluluk verecektir. Bildiğim kadarıyla ilk olarak 1993 yılında başlatılan “**Büyük Öğrenci Projesi**” çerçevesinde Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Toplulukları için önce Ankara Üniversitesinde **TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi)** kurulmuştur. Ankara Üniversitesine bağlı olarak çalışan TÖMER’in, yurt içi ve dışında Türkçe öğretmek için görevlendirilen öğretim elemanlarını yetiştirmek amacıyla program yapmak ve uygulamak; ilgi alanı içerisinde etkinlikte bulunan başka kurumlarla iş birliği yapmak ve ana dili öğretim yöntemlerini geliştirmek amacıyla çalışmalarda bulunmak gibi, yabancılara Türkçe öğretiminin dışında, görevleri olduğunu da biliyorum. 1997 yılından bu yana Gazi Üniversitesi TÖMER’de kitap yazım çalışmalarının sürdürüldüğü de bilinmektedir.

Bu bağlamda bu kurumların ne denli bilimsel ve amaca uygun çalıştıkları, aldıkları sonuç ve yaptıkları etkinliklerin kimlerce denetlendiğini; bu denetim sonucunda ne gibi önlemler, düzeltmeler, gelişmeler sağlandığı konusunda ulaşabildiğimiz bir bilgi yoktur.

Bu işin öncelikle devletin işi olduğunu belirttikten sonra, genel olarak bir yabancı dili öğretmek için okul, dersane, kurumlar ve buralarda çalıştıracak nitelikli elemanların dışında aşağıda sıralayıp açıklayacağım öğelerde **olmazsa olmaz** türünden bir bütünü oluşturan önemli **birleşenler**dir.

Amaçlar, Hedefler, Program Kuramı, Program Türleri

İlk olarak amaç ve hedefler saptanır. Kurumun amaçları kısa, öz, belirgin ve yönlendirici olmalı; ardından bu amaca ulaşmak için hedefler saptanmalıdır. Her bir hedef bir süreçtir ve belirli bir aşamayı öngörür. Hedeflere sırasıyla ulaşmak ve birini başarmadan başka hedefe geçmemek gerekir. Hem amaç, hem de hedefler gerçekçi ve ulaşılabilir olmalıdır.

Bunun ardından kurumun amacı doğrultusunda verilecek eğitimin amaç ve hedefleri genel programda belirtilir. Bu program amaç, içerik, yöntem eğitim araç-gereçleri ve bu konularda izlenecek olan felsefi görüş ve eğitim politikasını kapsar.

Program kuramına göre:

- 1) Programın felsefesi, bir bakıma dayandığı bilimsel, akademik fikir ve görüşler sergilenir.
- 2) Programın üç ana birleşeni soyut kavramlar olarak konmalıdır: a) Amaçlar ve içerik, b) Öğretim, c) Değerlendirme,
- 3) Program süreçleri: a) Sistemli olarak program geliştirme, b) Programı eğitim Kurumlarında uygulama ve c) Programı değerlendirme.

Yukarda çizdiğim çerçevede eğitim ve öğretimden doğrudan sorumlu olan yönetici ve öğretmenler eğitimin içeriği; verilecek derslerin planlanması; gramer öğretimi; sözcük ve deyimlerin sıra, önem ve niceliği; iletişime yönelik işlevci kalıplar; topluma hizmet veren toplu ve farklı iş yerleri ve kurumlarda karşılaşılan dil, kalıplaşmış ve işlevci kullanımlar; bireyi ilgilendiren ve kültürleyen değişik konular; öğretmen yönergesine ve verilen görevleri kotarmaya dayalı teknik çalışmaları kapsayan konular eğitimle öğretimin **özel programları** olarak ele alınabilir.

Bu söylediklerimi biraz açar ve örneklersek bu özel programların içerik ve kapsamı daha iyi anlaşılacaktır. Örneğin bir **Gramer Programı**'nda, öğretilecek klasik ve güncel cümle kalıpları, gramer yapıları, önemli kurallar, gramer açısından cümle çözümlenmeleri, kolaydan zora doğru her aşama için ayrı düzeylerde saptanmış, öğrencilerin sonuçta tüm gramer sistemini öğrenmelerini sağlayacak çalışma ve listeler bulunur.

Bir **sözcük programı** ise, işlenecek konulara ilişkin sözcük ve deyimleri, tamlamalı ve türetilmiş sözcüklerin çözümlenmeleriyle ses ve biçimbilim yönünden değişiklikleri, yapım ve çekim eklerini, söz bölüklerini, bağlaçları kalıplaşmış ya da yarı kalıplaşmış deyişleri, sözcüklerin düz ve yan anlamlarını, benzetme kalıp ya da ifadeleriyle, sözcüklerin gramer yönünden sıralanma ve kullanılma özelliklerinin belirtildiği bir kılavuzdur.

Gramer ve sözcük ilişkilerini kapsamayan, ayrı ortamlara dayalı dil kullanımı için **banka, süpermarket, seyahat acentası, lokanta, pastane** v.b. gibi ortamları yaratacak farklı gerçek yaşam sahneleri planlanabilir ve roller verilip oynayarak gerçekleştirilecek bir **ortama dayalı program** hazırlanır.

İletişime yönelik işlevci kalıpların kullanımları için, rica, teklif, davet, kabul edip etmeme gibi konularda, örneğin: a) **(pencereyi) kapatır mısınız?**

b) Lütfen mısınız? c) Rica etsem mısınız? Pencereyi kapatabilir misiniz? gibi rica gösteren kalıplar listelenir.

Benimle sinemaya gelir misin? gelmek ister misin? Sinemaya gidelim mi? Önce karnımızı doyorsak nasıl olur? v.b. gibi teklif ve davet bildiren cümle ve kalıplar toplanır.

Çok sevindir, teşekkürler. Çok isterdim ama..... Ne yazıkki o saatte ben Davetinize katılmak benim için bir onurdur v.b. gibi red ve kabul cümle ve kalıplarının da birlikte bulunduğu **işlevci program** hazırlanabilir.

Bunun dışında, öğretmen yönergesiyle verilen görevleri kotarmaya yönelik harita ya da krokiye bakarak bir yere gitme, bir adresi bulma, nerede olduğunu söyleme ya da sorma gibi çalışmalar; ayrıca yemek listelerine bakarak yemek seçme ve sipariş verme; ya da yalnızca nesne resimlerine bakarak adlarını yazma, ya da renklerine biçimlerine, yetiştirildikleri yerlere göre bunları sınıflama ya da listeleme gibi daha pek çok görevin verilebileceği **“yönergeye göre yap”** programları yapılabilir.

Ayrıca burada adı geçmeyen konulara yönelik özel programları yapmak, hazırlamak, yönlendirmek, uygulamak ve değerlendirmelerini yaparak gerekli değişiklikleri yapmak da öğretmenin görevleri arasındadır.

Program Yapmanın İlkeleri

Yukarda açıkladığımız özel programları hazırlarken şu noktalara özen göstermeliyiz:

1. **Öğrenilebilirlik:** Bazı yapı ve sözcüklerin kolay öğrenilmesine karşın bazılarının öğrenilmesi daha güç olup daha çok zaman, uğraş ve emek gerektirir. Bu nedenle öğretmenin kolaydan başlayarak yavaş yavaş zor yapı ve konulara girmesi gerekir.
2. **Yineleme:** Başlangıçta bazı sözcük, deyim ve deyişlerin akılda kalması, çabuk öğrenilmesi ve öğrencinin kullanımında yer alması için sık sık tekrarı gerekir. **Evet, hayır, şimdi, ama, tamam, tamam mı?, anladınız mı?, sonra, önce, biraz, teşekkür ederim, bir şey değil, ne yapıyorsun?, nasılsın? N'oluyor? N'aber (ne haber), ne var ne yok** gibi sözcük ve kalıp cümleler bizim, Türkçe'de en çok kullandığımız söyleyişlerdir. Bu tür ipuçlarını önceden öğrenmek ve kullanmak öğrenciye dilde akıcılık ve kolaylık sağlar. Bunlara bazı kısa ata sözleri de katılabilir: **“el elden üstündür, erken kalkan yol alır, sakla samanı gelir zamanı, acele işe şeytan karışır”** gibi.
3. **Kullanım alanı:** Bazı sözcük ve yapıların daha geniş kullanım alanları vardır. Bazı zaman gösteren yapıların da belirli yapılardan önce öğretilmesi bu nedenle gerekli olabilir. Örneğin: **al-, anla-, anlat-, ara-, araştır-, bak-, bil-, de-, gel-, git-, koy-,**

konuş-, ol-, sev-, söyle-, ver-, yap-, ve et- gibi fiiller. Zamanlardan da sürekli şimdiki zaman öncelikle, ardından gelecek ve geniş zaman öğretilmelidir. Var, yok gibi sözcüklerde sık ve özel kullanımla olduklarından öncelikle üzerlerinde durulmalı.

4. ***Yararlılık:*** Akrabalık adları, sayılar, ay ve gün adları, günlük alınan gıda adları, günlük alınan gıda adları: ekmek, peynir, zeytin, çay, kahve, süt, tereyağ v.b. gibi öğrencilerin kendileri ve yakın çevreleriyle ilgili olarak kullanabilecekleri sözcükler onların bir an önce iletişim amaçlı olarak da kullanmaları için başta öğretilmelidir.

İçerik ve Öğretime Giriş

Amaç, hedefler, ***akademik genel ve özel programlardan*** söz ettikten sonra gelelim içeriğe, kısacası Türkçe'nin planlanmasına ve sınıf içinde öğretilmesine: 1980'li yıllardan bu yana Türkçe'nin araştırılmasına ilgi artmış, yetişen dilbilimcilerimiz dilbilim kuram ve kurallarıyla dilimizi irdelemişlerdir. Dili kendi içinde, onu oluşturan ses, biçim, diziliş, anlam, gramer, kullanım v.b. özelliklerine göre bölümleyerek incelemek dilbilimin ortaya koyduğu bir yöntem olduğundan Türkçe de bu özellikleriyle geniş bir ilgi ve araştırma alanı olmuş, Türk ve yabancı dilbilimcilerin ciddi araştırmaları sonucunda Türk grameri ve onun dilbilimsel her konusunda yayımlar yapılmıştır. İşte bu nedenledir ki Türkçe'yi yabancı dil olarak öğretecek olanlar özellikle Türkçe'nin gramerini öğretirken oldukça çok malzeme bulabileceklerdir. ***Internet*** de bu konuda ağa girenlere oldukça yararlı kaynaklar ve doğru adresler sunacaktır.

Türk Üniversitelerinin ***Yabancı Diller Bölümüyle, dilbilim anabilim dallarında***, İngilizce, Fransızca, Almanca ile Türkçe'yi yukarıda belirtilen özelliklerine göre karşılaştıran ve karşıtlayan çok sayıda bilim adamı ve onların araştırma yazıları, tez ve yayınları yeterince bulunmaktadır. Bu kaynaklar Türkçe'yi yabancı dil olarak öğreten öğretmenler için dil bilincini pekiştirdiği gibi ortaya koydukları bilimsel veri ve önerileriyle de sözkonusu dillerin ***örtüşen ve çelişen dilbilimsel özelliklerini*** vurgulayarak çok yararlı başvuru ve kılavuz nitelikli çalışmalarıdır. Dolayısıyla programdan sorumlu yönetici ve öğretmenler özel programlarını yaparken kesinlikle bunlardan yararlanmalıdırlar. Bugün modern dillerin öğretim programlarını yönlendirmek, daha doğrusu bu programların hazırlanmasında daha işlevci, demokratik, çağdaş, doğrudan amaca yönelik ve çoklu katılımcı olabilmek için öğrencilerin de bu aşama ve etkinlikte rol alması gerekmektedir. Bu amaçla öğrencilere verilecek olan ***"sormaca"*** nın, amaç dilin farklı dil kullanım ortamlarında başarılı bir iletişimi gerçekleştirebilmek için dili anlayacak olan öğrencilerin gereksinim duydukları beceri ve dilbilimsel bilgilerin ne olduklarını saptaması gerekir. Bunlar da bizi ister istemez ***içerik*** ve ***yöntem*** konularına yönlendirecektir.

Gereksinim Araştırması (Needs Analysis)

Buradan yola çıkarak ***"içerik gereksinimleri"*** ve ***"yöntem gereksinimleri"*** konularında, öğrencilerden beklenen dönütleri almaya yönelik aşağıda uyarlamasını yaptığım bir ***sormaca*** hazırlanıp uygulanabilir. Doğaldır ki bu sormacaların değerlendirilmesi konusunda da bazı önerilerim olacaktır. Burada ***içerikten*** anladığımız, geleneksel program taslaklarında yer alan ***izlenecek konular, gramer, iletişime yönelik etkinliklerle zaman, süre, nicelik*** v.b. gibi dilin öteki alanlarında görülen özelliklerin seçim ve sıralanmalarıdır. ***"Yöntem"***den de, öğretim bilimi alanına giren öğrenme yol ve yordamları, deneyimler, öğrenmeye yönelik özel ve genel çalışma ve araştırma yöntemlerini anlıyoruz.

Prof. David Nunan'ın ***"Second Language Teaching and Learning, 1999"*** adlı kitabında, onun geliştirmiş olduğu sormacanın yaptığım uyarlaması aşağıdaki gibidir:

Öğrenci seçeneklerinin karşılarında 1 den 5'e kadar yazılan sayılar sırasıyla:

1. Bunu hiç sevmiyorum.
2. En çok bundan hoşlanmıyorum.
3. Bu olabilir.
4. Bu oldukça hoşuma gider.
5. En çok bunu severim.

Anlamalarını ya da yanıtlarını belirtecektir. Öğrenciler buna göre tercihlerini göstermek üzere 1 2 3 4 5 rakamlarından birini yuvarlak içine alacaklardır.

I. İzlenecek Konular:

Türkçe dersinde, çalışmak istediğim konular:

1. Kendim hakkında: **duygu, davranış** ve **inançlarım** v.b.1 2 3 4 5
2. Akademik konulardan: **Psikoloji, kompozisyon, edebiyat** v.b. .1 2 3 4 5
3. Yaygın kültür etkinliklerinden: müzik, film v.b.1 2 3 4 5
4. Güncel konu ve sorunlar:1 2 3 4 5
5. Tartışmalı konular: Ergin yaşta olmayan çocuklara içki ve sigara satmak v.b.1 2 3 4 5

II. Yöntemler:

Türkçe dersinde, öğrenme tercihim;

6. Küçük grup tartışmaları ve sorun çözme 1 2 3 4 5
7. Standart dilin çalışılması: bir ders kitabından izleme ve çalışma gibi 1 2 3 4 5
8. Öğretmeni dinleyerek 1 2 3 4 5
9. Video izleyerek 1 2 3 4 5
10. Bireysel çalışma biçiminde 1 2 3 4 5

III. Dilsel Bilgi ve Beceri Alanları:

Bu yıl geliştirmeyi en çok istediğim alan:

11. Dinleme 1 2 3 4 5
12. Konuşma 1 2 3 4 5
13. Okuma..... 1 2 3 4 5
14. Yazma 1 2 3 4 5
15. Gramer 1 2 3 4 5
16. Sesletim (telaffuz) 1 2 3 4 5

IV. Sınıf dışında yapmak istediğim şey:

17. Bağımsız öğrenme merkezinde çalışmak..... 1 2 3 4 5
18. Türkçe'yi Türklerle konuşmak 1 2 3 4 5
19. Arkadaşlarımla Türkçe konuşmak 1 2 3 4 5
20. İlginç bulduğum Türkçe örnekleri toplamak bilmece, **bulmaca, mani, atasözleri** v.b.1 2 3 4 5
21. Türkçe gazete okumak ve TV izlemek 1 2 3 4 5

V. Değerlendirme:

Türkçe'min ne denli ilerlediğini şu yolla bilmek isterim:

22. Yazılı ödevimi öğretmenin değerlendirmesi 1 2 3 4 5
23. Öğretmenin sınıfta hatalarımı düzeltmesi 1 2 3 4 5
24. Kendi hatalarımı düzeltmek / kendi gelişmemi kontrol etmek1 2 3 4 5
25. Hatalarımı arkadaşlarımla düzeltmesi1 2 3 4 5
26. Gerçek yaşam ortamlarında dili kullanıp

kullanamadığını görüp anlayarak 1 2 3 4 5

Bu sormacayı sınıfa ya da gruba uygulayan öğretmen, herkes yanıtlamayı bitirince sormaca kağıtlarını toplayacak, bu kağıtları beş bölüme ayırırken öğrencilerin de ayrı ayrı 5 küme içinde toplanmalarını isteyecektir. Her küme, sormacada yer alan 5 bölümden birinin değerlendirmesini yapacaktır: (I. İzlenecek Konular kümesi; II. Yöntem kümesi.....v. b.) Her bölümdeki 1’den 5’e kadar olan rakamlardan kaçar tanesinin işaretlendiğinin değerlendirilmesinin *dilim* ya da *sütun grafikleri* hatta *komik çizimlerle* de gösterilmesi öğretmene teşvik edilerek öğrencilerin yaratıcı fikirlerini de sergilemeleri istenebilir. Ortaya çıkacak değerlendirme sonuçlarına bakarak niçin bazı seçeneklerin en çok ve bazı seçeneklerin de en az oy aldığı tartışılabilir.

İşte bu yolla elde edilen bilgiler öğretmenlerin hem öğrencilerini yakından tanımalarına hem de onların istek ve beğenileri doğrultusunda *işlevci ve amaca doğrudan yönelik* bir program yapmalarına olanak verir.

Sınıfta hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı konusunda da bir bakıma *gereksinim araştırması* bilgilerinin ışığında yanıtlayabilirsiniz.

Bir başka yazımda yabancılara Türkçe öğretirken hangi yabancı dil öğretim yöntem, teknik, beceri, yol ve yordamlarından ne ölçüde ve nasıl yararlanabileceğimizi göstermeğe çalışacağım. Sonuçta öğretmenin bu konularda yeterli kaynağa ulaşması, aldığı bilgileri özümsemesi ve yaratıcılığını kullanarak dersini daha ilginç duruma getirmesi ve istediği sonucu alabilmesi bir bakıma kendi elindedir.

Kaynakça

- Brown, D. James (1995). The Elements of Language Curriculum. Heinle&Heinle publishers, Boston Massachusetts.
- Brown, H. Douglas. (2000). Principles of Language Learning and Teaching.
- Bynon, Theodora. (1997) Historical Linguistics. Cambridge University Press.
- Corder, S. Pit. (1973) Introducing Applied Linguistic. Penguin Education.
- Greenberg, J.H. (1957) Essays in Linguistics. University of Chicago Press.
- Harmer, Jeremy. (2001) The Practice of English Language Teaching. Pearson Education Limited.
- Hayes, W. Curtis; Ornstern, Jacob; and Gage, W. William. (1976)
- Lado Robert. (1964) Language Teaching. Mc Graw-Hill, Inc. New York.
- Lado, Robert. (1957) Linguistics across Cultures. The University of Michigan.
- Langacker, W. Ronald. (1973) Language and Its Structure. Harcourt Brace Jovanovich, Inc. New York.
- Nunan, David. (1999) Second Language Teaching&Learning. Heinle&Heinle Publishers.
- Richards, C. Jack (2001) Curriculum Development in Language Teaching. Cambridge University Press.
- Robins, H.R. (1973) “The History of Language Classification” in Sebeok 1973, 3-41
- Stern, H.H. (1991) Fundamental Concepts of Language Teaching. Oxford University Press, A Pearson Education Company.
- Yule, George. (1996) The Study of Language. Cambridge University Press.

Cengiz Tosun is an ELT professor at Çankaya University. He is the director of the School of Foreign Languages at Çankaya University. He has articles on language and linguistic studies and has presented papers in his field. He has been teaching different ELT and linguistic courses since his academic career.